

Je věda v souladu s křesťanstvím, ateismem, scientismem a mysticismem „New age“

V.S. Olhovskiy, Ph.D. v oboru matematické vědy

doktor fyzikálně-matematických věd, profesor

Kyjev, Ukrajina

Zdroj: <http://www.scienceandapologetics.com/text/97.htm>

1. Na otázku, co způsobuje, že náš rozum je schopen pochopit vesmír, jsou jak známo, nejméně tři různé odpovědi.

(1) Biblický náhled: Bůh stvořil svět a stvořil člověka (lidský rozum) podle Svého obrazu a podle své podoby. A právě proto můžeme porozumět vesmíru a nakládat s ním podle Jeho vůle. Jinými slovy: vesmír je pochopen, protože je božsky přednastavena korelace mezi racionalitou v přírodě a racionalitou v člověku.

(2) Ateistický scientismus: Předpokládá, že za stvořením stojí slepý (tj. iracionální) účel, scientismus (podle kterého všechno v přírodě a v člověku je možné pochopit a vysvětlit racionálními vědeckými metodami) se ukazuje od samého počátku jako vnitřně rozporuplný. Jak může lidský rozum pochopit vesmír, není-li racionalita ve středu vesmíru? Je možné pochopit neracionální vesmír racionálně? A přestože jsme některé z viditelných řádů vesmíru pochopili, jak to, že to lidská racionalita vidí jako produkt slepé náhody, po Freudovi nebylo možné věřit, že člověk je zcela racionální. V zásadě platí, vědeckost je vnitřně sebe-destrukční filozofie! Proto někteří učenci (např. A. Einstein) tvrdí, že skutečné pochopení vesmíru vede k návratu k víře v racionální stvoření Vyšší Inteligencí, a další (např. F. Capra), se kloní k třetí možnosti, odpověď na otázku, proč je vesmír pochopitelný.

(3) Mysticismus "Nového věku": V ideologii "New Age" se předpokládá, že lidská osobnost – je v podstatě Božská osobnost, která sama vytváří vesmír. Jen naše nevědomost nás vede připisovat světu nezávislou a absolutní realitu. A jestliže nejsem bezmocný jednotlivec a jsem jádrem svého vesmíru, tak nejprve nepotřebuji odhalit tajemství fyzického vesmíru, ale sám sebe. V důsledku toho, skutečné duchovno znamená realizovat svůj vlastní potenciál. Obyčejné, racionální vědomí, které jsme použili ve svém každodenním životě, je jen malá část celku. Podle "New Age", lze v některých mystických manipulacích přesahující omezené zkušenosti s racionálním vědomím vstoupit do rozšířeného, kosmického vědomí, které zahrnuje všechny.

2. Předtím, než přejdeme ke srovnávání těchto tří pozic, rozeberme si základní postuláty a vlastnosti vědy. Většina vědců pracujících v oblasti základního výzkumu (jak křesťané, tak i ateisté), uznává, že základy vědy a struktury vědeckého poznání obsahují některé neproověřené předpoklady nebo-li postuláty. Za prvé, je to přesvědčení, že materiální svět existuje objektivně a že lidská racionální mysl může pochopit jeho pravou povahu. Za druhé, je to přesvědčení, že příroda je stejná. Druhý předpoklad konkrétně předpokládá existenci řádu (univerzálních zákonů) v přírodě a reprodukovatelnost přírodních jevů v různých částech vesmíru a v různých časech. To je v souladu se současnými překvapujícími skutečnostmi: velmi často systémové principy, postuláty i teoremy, teorie a rovnice rozvíjejí abstraktní matematiku, což je vhodné pro dodatečný popis skutečné události v některých oblastech fyzického světa s ohromující přesností. Třetí nejznámější postulát - to je zákon příčiny a následku. Je univerzální a použitelný ve všech vědách.

Všimněte si, že první dva postuláty nejen že nejsou v rozporu s křesťanskou doktrínou, ale vlastně v ní mají kořeny. Třetí postulát, který nabízí výběr mezi dvěma nedokazatelnými alternativami (nekonečný řetěz příčin nebo výskytů prvotních příčin) alespoň neprotiřečí křesťanské teologii a podle bystré analýzy G. Morrise jasně vede k závěru předpokládající druhou variantu - přítomnost prvotní příčinu vesmíru.

Pro přehlednost podotýkám, že když hovoříme o skutečné vědě, používáme definici formulovanou R. Bubem: jde o zvláštní způsob poznání, založený na takových popisech přírody, které jsou získávány pomocí lidského výkladu veřejně pozorovatelných a reprodukovatelných údajů, přírodních pojmů a kategorií zase pod vlivem přírody (přirozeného světa) na naše smysly. Tato definice znamená, že kreativní myšlení v procesu interpretace není vyloučeno, interpretace by měly být kontrolovány (testovány) - dobře definovanými způsoby, mezi které patří opakování, logika, matematika, atd. Samozřejmě, že tato definice nevyklučuje jiné způsoby poznání (jako například prostřednictvím zjevení Boha v Bibli, skrze slova pronesená dalšími osobami, kterým důvěřujeme, prostřednictvím interpersonální komunikace, intuice, atd.). Světonázor, založený na víře, že věda je jediný způsob jak poznat, se často nazývá scientismem. Věda nemůže prokázat základní předpoklady scientismu, že věda – je jediný zdroj pravdy: jako každá ideologie, scientismus volí akt víry.

Kromě toho, v scientistické analýze často vidíme přidávání nových postulátů víry. Například, to se stalo, když se do vědy přidala slavná evoluční teorie jako „věda“ o původu druhů, člověka a života samého. Ta přidává k původním principům vědy princip naturalismu a tím se zbavuje předpokladu hlubší příčiny.

Má se věda dokazovat? Striktně (tj. matematickou či formální logikou), něco dokázat - to znamená vycházet z jakéhokoliv původního postulátu, které se vždy berou apriori (tj. "vírou"). A kromě toho, podle teorie Gödela, existují principiální hranice vyžadující soulad těchto závěrů. Proto by se i ve vědě nemělo pouze "dokazovat" naši hypotézu. Ve vědě nedokazujeme, ale spíše sbíráme a interpretujeme pozorovatelná data.

Všimněte si, že psychologie, etika a filozofie jdou nad rámec tohoto vymezení vědy. Psychologie, která je často nazývána vědou duševního života, se zjevně neomezuje na znalosti, které lze získat prostřednictvím vědeckého experimentu (tj. pozorováním, pokusy ve standardizovaných podmínkách, které mohou být izolovány, jsou pestré a opakovatelné) a připouští vysvětlení (interpretace) jako součást obecnějších výsledků výzkumu. V psychologii často používají metodu introspektivního pozorování (individuální a osobní zkušenosti) a ve snaze překonat popisnou fázi vstupuje do fáze vysvětlující, což ji nevyhnutelně posouvá do oblasti filozofie. Podle toho, jaký význam se přikládá pojmu duše, mysli a psychice, se vyvinuly různé proudy v psychologii: Erlebnis-psychologie, behaviorismus, psychoanalýza (ta už má i různé verze). Jak řekl K. Dmitrijevič Ušinskij, doposud je interakce mysli a mozku ("interakce s nervovým mechanismem duše") - jeden z největších tajemství stvoření.

Přestože etika je někdy nazývána vědou morálky, tak občas přesáhne definici vědy. Ve výzkumu vůbec nelze určit dobro a zlo. Nedokáže nám vědecky odůvodnit to, co bychom měli dělat (i ve vědě!). Věda eticky mlčí.

Filozofie (lidská moudrost) je někdy zjednodušeně nazývána vědou věd, ale někdy je definována jako pokus o vytvoření racionální a kritické systémové lidské víry, přesvědčení a vyznání ve vztahu k realitě a ideálům etiky, umění a náboženství. Často filozofie sdílí řadu oblastí, mezi něž patří epistemologie, ontologie, psychologie, filozofie přírody, etiky, estetiky a filozofie náboženství. Tato

oblast může být považována za nedílnou součást filosofie pouze v ateistickém světonázoru. Ve světle Bible, podle křesťanské teologie, filozofie může být považována za oblast teologie, nikoliv obráceně.

3. Poslední desetiletí vědeckého zkoumání přírody nahromadilo velké množství dat, jasně ukazujících, že vlastnosti stvoření jsou neuvěřitelně jemně vyladěné tak, aby zajistily další existenci inteligentního života. Například změnou konstant jaderné a elektromagnetické interakce pouze o 1.2% v obou směrech by došlo k takové změně procesů nukleosyntézy a vlastností vody, tak že by přestala být reálná lidská existence. Tváří v tvář takovým důkazům přišli někteří vědci v různých jazykových verzích na tak zvaný antropický princip. Podle slabého antropického principu, záleží zjišťování hodnot všech fyzikálních a kosmologických veličin kvůli požadavku, aby se v nějaké oblasti mohl začít vyvíjet organický život, stejně jako požadavek na dostatečně velké stáří vesmíru, na tom, aby tu život už byl (byl člověk). Tím se zvyšuje možnost výběru jedné ze dvou alternativ: (1) Můžeme věřit, že je možné (v minulosti, přítomnosti i budoucnosti) nekonečné množství vesmírů, a že existujeme a věříme v existenci našeho vesmíru, právě proto, že pouze unikátní kombinace jeho parametrů a vlastností mohou umožnit vznik a existenci člověka. Tento názor je založen na víře v naprosto iracionální účel, který je charakteristický pro scientismus. (2) Nebo jsme přesvědčeni, že náš unikátní vesmír stvořil Bůh a že člověk je také stvořený Bohem k Jeho obrazu a v jeho jménu.

Podle silného antropického principu, by vesmír měl mít takové vlastnosti, které umožňují v určité fázi své historie vývoj života. Tato forma antropického principu nekonstatuje jen, že vlastnosti vesmíru jsou omezené úzkým souborem hodnot v souladu s vývojem lidského života, ale také tvrdí, že toto omezení je nutný stav. Z toho vyplývá interpretace tohoto nastavení parametrů vesmíru jako důkaz činností Božích, o kterých se hovoří v Božím zjevení (Bibli), neboť tato formulace vyplývá přímo z Božích záměrů. Nicméně, jsou zastánci silného antropického principu, kteří věří, že náš pozorovatelný vesmír je vytvořen pro nás jako pozorovatele, a že nemá existovat nezávisle na nás. Jejich pohled (typickými zástupci jsou "New Age") posilují spekulace z oblasti kvantové mechaniky, například, že "kolaps vlnové funkce" v měření je výsledkem účasti pozorovatelů.

4. Zároveň se solidní vědou existuje také pavěda, která vypadá jako věda, disponuje její terminologií, odvolává se na autoritu vědy, ale na základní úrovni soustavně porušuje integritu vědecké činnosti (zejména princip shody jako jeden z testů při získávání nových základních výsledků). Obvykle jsou zdroje pseudovědy v následujících oblastech:

- (a) Někdy je pavěda - jen prostě špatná věda, když zanedbává odpovídající údaje známých vědeckých údajů při tvorbě svých závěrů.
- (b) Někdy profesionální pracovník pracuje na tom, čím by se věda v zásadě neměla zabývat (například vytvoření etického systému či dokonce jedné univerzální teorie evoluce).
- (c) Někdy se vyskytuje v důsledku pokusů o zneužití vědeckých výsledků a závěrů, vzhledem k tlaku filozofických, metafyzických, náboženských nebo politických ideologií. Ve všech případech, kdy se ideologie snaží ovládnout vědu, existuje nebezpečí pseudovědy!

Objektivnost v solidní vědě odpovídá cíli skutečné vědy a je proti subjektivní libovůli pseudovědy. Pro aktivisty pseudovědy jsou často (i když ne vždy) charakteristické následující vlastnosti: (a) domnívají se, že našli pravdu, (b) tato pravda, jež lidstvo zná, je nesmírně důležitá, (c) jejich přístup je založen na části údajů, aniž by vzala v úvahu celý soubor dat, (d) zlobí se na společnost, protože není ochotna jim naslouchat a oni tomu připisují ty nejhorší motivy nebo jako nedorozumění ze strany společnosti, (e) nejsou obvykle schopni a ochotni reagovat na upřímnou kritiku jejich práce, (e) nepovažují se za členy vědecké komunity, a druzí je také za vědce nepovažují.

V posledních letech se objevil značný zájem o obory na hranici mezi pseudovědou a skutečnou vědou, jako jsou parapsychologie, léčitelství, mimosmyslové vnímání, jasnovidnost a související jevy. Ačkoli tyto obory od samého počátku mohou být studovány v rámci přírodních věd a metod (a měly by být dobře studovány!). Jsou obvykle spojeny se způsoby myšlení spojené s pseudovědou a pseudoteologií (přesněji řečeno s jejich kombinacemi). Pavěda, stejně jako pseudoteologie se objevovaly a mohou vznikat v jiných souvislostech. Jeden příklad pseudovědy, který je v podobě pseudoteologie znám od starověku a do současnosti je astrologie. Takové způsoby myšlení jsou charakteristické pro hnutí "New Age".

5. Nejen pseudověda (ve spojení s pseudoteologií), a její skutečné obtíže při výkladu nových výsledků rozvoje vědy, může spolu s jejími nedostatky (dlouhá obtížných problémů) otevřít dveře do New Age mysticismu. K tomu také přispívá velmi složitá historie vědy (připomeňme konflikt mezi vědou a nebiblickými dogmaty středověké církve, zaujetím "vědeckých" rozšířených výkladů na straně jedné a východní filozofií a náboženstvím, na straně druhé).

Zakladatelé fyziky 20. století M. Planck, A. Einstein a jiní nepochybovali, že skutečná příroda existuje mimo vědeckost, připouštěli, že existují nejméně tři skutečnosti: (1) vesmír je vnímán přímo našimi smysly (pevné látky, východ a západ slunce, apod.), (2) vesmír, který opravdu je sám o sobě, ale není otevřen pro naše smyslové zkušenosti (pohyb uvnitř atomů a jader), (3), "vesmír vědy" (představují ho zákony, rovnice, diagramy a někdy měnící se teorie). Fyzici jako například A. Eddington, jdou ještě dál a tvrdí, že svět fyzikální vědy - to je jen symbolický svět, ve kterém jsou získávány ze světa smyslového experimentu jen ty aspekty, které jsou měřitelné a znaky, například elektron, kvantový potenciál (které nejsou pozorovatelné či předpokládatelné) jsou zavedeny pro výklad vybraných zjevně omezených dat. Tento přístup, abstraktního a symbolického světa fyziky - je jen konstrukcí lidské mysli a reality, nebo bipolární (tj. rozum a hmota - dvě strany téže reality), nebo se jeví jako Vševědoucí Rozum. Tento trend byl posilován a rozvíjen zvláštními výklady jednoty hmotnosti a energie, nedělitelnosti lidských pozorovatelů a pozorované věci, atd.

A konečně posledním článkem přechodu k myšlení směru New Age od univerzálního (Božského) Rozumu k člověčímu rozumu byl nový náhled, K.L. Morgana na biologickou evoluci, který do sebe vstřebal filozofii Teilhard de Chardina, následován ideologií Aldouse Huxleye, psychologii Carla Junga, Maslowa a dalších, v obecném kontextu sociálním a kulturním rozvojem Západu a rostoucím vlivem východní kultury manipulace psychiky. Na rozdíl od materialistického hlediska, že evoluce je výsledkem náhodných událostí, T. de Chardin i Morgan nepovažují za proces biologické evoluce "výsledek" a "nový" charakter. Evoluce má určitý směr - od méně organizovaných forem života a vědomí k vyšším. Jestliže evoluce byla určena pouze pro slepé náhody, pak se život nemohl vyvíjet v jednom směru růstu vysoce organizovaně. Musí existovat něco víc než slepá náhoda. Vědomí se nemůže vyskytnout u člověka, je-li již v předchozí "živé" a "neživé" formě reality. A pak, podle T. de Chardina, lze předpokládat, že celý proces vývoje se řídí od počátku. Pak T. de Chardin extrapoluje evoluční proces do budoucnosti. Myslel si, že se celý proces vývoje sejde v bodě omega - svrchovanosti všech věcí v Bohu. To dělá Boha konečnou (první i poslední) příčinou vývoje, a ne jen jednoduchou účinnou příčinou, nebo-li bodem alfa. Tak, podle de Chardina, Homo Sapiens je jako housenka, která se změní v motýla - což jsou zcela odlišné povahy bytí nebo "vědomí" (kosmické vědomí).

Je však třeba mít na paměti, že směr New Age nezamítl přednost rozumu pouze z abstraktních filozofických, logických, psychologických a ideologických důvodů. Lékaři zjistili, že lidský mozek má dvě hemisféry, jehož levá polovina je obvykle odpovědná za řízení racionálního, analytického myšlení a koncepční činnosti a pravá polovina - pro intuitivní, emocionální a estetickou činnost.

Kromě toho může pravá polovina často intuitivně a okamžitě pochopit pravdu dávno předtím, než ji je schopna levá polovina odhalit racionálními prostředky. Proto jde o nepřiměřené nadhodnocení racionality, logiky a obecné činnosti levé hemisféry ve srovnání s intuicí, pocity a obecnými činnostmi pravé hemisféry. Nicméně, Západ je dlouho logický "levo-polovinný" inteligence byla docela vědomě dána jako základ všeho poznání a sociálního chování.

Na základě těchto dat a argumentů, následovníci New Age dělají tři následující kroky směrem k mysticismu: (1) Poznání, že běžné lidské vědomí je mnohem více než "čistý rozum" nebo logika (rozum nefunguje jen s podporou levé hemisféry, nýbrž obou hemisfér). (2) Dostávají se za předěl z normálního vědomí (probuzení) do oblasti jiného vědomí (tak zvaného transcendentálního nebo-li mystického) stavu. Tento posun začal ještě před objevením se New Age na scéně, kvůli pronikání východních ideologií na Západ (zde hrála roli např. N. E. Blavatská a Helena Roerichová) a technik jógy. Nicméně, jak uvádí i mystika, tento mystický zážitek není jen pocit jednoty s vesmírem, ale také prázdnotu, nadhledem, a neodpovídá na jedinou otázku člověka. Jenže to nebylo v souladu s požadavky New Age následovníků, kteří hledají lepší svět, kterým není izolace od světa. Potřebovali ještě jeden krok. (3) Tímto krokem bylo rozhodnutí jít za hranice šlověka samého a komunikovat s duchy, nehmotnými bytostmi, které pravděpodobně vědí víc než my jak nalézt "duchovní rozměr". Tito duchové mohou vstoupit do společenství s nimi pomocí racionálního jazyka, s použitím lidských médií, a takzvaně kanálů. Vzhledem k tomu je velmi obtížné sladit předpoklad, že skutečné duchovní bytosti existují mimo lidskou mysl, vzhledem k tomu, že New Age vychází z předpokladu, že si každý "vytváří" svůj vlastní svět, někteří obhájci New Age (C. McLain, a další) věří, že toto duchovní vedení je jejich vlastní "vyšší" já. Tzn. Mohou si vytvořit svého vlastního duchovního průvodce, a promítnout si ho do "objektivní existence vesmíru" z praktických důvodů pro nalezení jejich "duchovního" rozměru. Na první pohled se myšlenka C. McClaina, že "já a vesmír jsou jedno" se může zdát absurdní. M. Ferguson a další obhájci New Age se brání pomocí analogie hologramu: jako každý kus hologramu dává stejný trojrozměrný obraz celého hologramu, tak i celý vesmír se může vyskytovat u každého jednotlivce.

6. Proto se scientismu nepovedlo uspokojivě zabezpečit filosofii vědy, protože mystika porušuje principy vědy. My jsme však vždy otevření vědě vrátit se do původní polohy zakladatelů moderní vědy, že svět je vnímán pomocí lidské mysli, protože tu vytvořila racionální bytost, která nás stvořila ke svému obrazu a podobě, abychom spravovali Zemi. Podle zakladatelů moderní vědy, vesmír nebyl vytvořen jejich vědomím. Mohli by důvěřovat své smyslové zkušenosti a své logice, protože věřili v existenci skutečného cíle a světa řádu k obrazu lidské mysli k Nejvyšší mysli, a že konečné přichází na poznání božského zjevení.

Podle Bible, Stvořitel a Jeho stvoření se zásadně liší, a to i když Bůh vdechl "ducha" Adamovi, čímž došlo k jedinečné kombinaci fyzické hmoty a ducha, ovšem při zachování rozdílů v jejich podstatě. Jejich základní rozdíl spočívá v tom, že hmota je určena fyzikálními zákony, a proto lze její chování předvídat a monitorovat, člověk má míru osobní svobody, a proto jeho duševní činnosti nemohou být předvídaný a kontrolovány. Ne-fyzický rozměr lidské osobnosti je kontrolován osobními/morálními zákony. A kdyby neexistovali takové osobní/morální zákony, tak by se hmota i lidské bytosti jevily jako kvalitativně stejné, hmota by se mohla chovat svobodně, nepředvídatelně a magicky.

Ve světě Bible by neměl být subatomární svět překvapující: vždyť vše vzniklo jedním slovem (Logos) (Jan 1:3). A to je běžná realita, která je základem vesmíru, nemůže být vnímána smysly (Židům 11:3). Skutečný vědecký problém není, jak vysvětlit jednotu vesmíru, ale jak vysvětlit své rozmanitosti (různé atomy, molekuly, organismy, jazyky [chtělo by se, aby měli lidé o tom obecné povědomí, i když si nejsou vzájemně schopni porozumět]). Tyto citáty z Bible říkají, že zákony,

regulující jednotu energie, jsou v podstatě příkazy Tvůrce. Žádné vysvětlení pro rozmanitost a vyváženost forem nepřesahuje vysvětlení biblické knihy Genesis (Gn 1:1-7), které se týká rozdělení jednoty v různost podle Božího příkazu. Bůh ustanovil různé zákony pro každou úroveň (včetně morálních i lidských pro člověka) podle svých nařízení.

Stvoření není věčné ani nekonečné. Nicméně, je skutečné a dobré (Genesis 1:31). Toto vysoké ocenění fyzického stvoření – je předpokladem pro vědu. Lidé mohou najít svou pravou podstatu, jen když neopustí fyzický svět prostřednictvím mystického zážitku a zároveň, když se budou nacházet ve vztahu se Stvořitelem a jeho kvalitativním pravidlům ve světě.

Podle Bible se Bůh i nadále stará o své stvoření. Udržuje svět a někdy v něm jedná. Nicméně, tyto akce nejsou normální (běžné), ale jsou to speciální akce (zázraky). **Obvykle, všechny procesy ve vesmíru jsou v souladu s racionálními zákony, jejichž podstatou jsou slova Boží.** A vše, co není obvyklé či racionální, tak je nebo není pochopeno, nebo je to podvod, ďábelský skutek, Boží čin, apod. Z tohoto důvodu je zřejmé, že pokud lidé vykonávají např. magická kouzla, tak nemohou vyrobit hmotu tím, že se budou chovat iracionálně podle práva nějaké "psychické síly".

1. G. Morris. Biblické základy moderní vědy. - St.Petěrburg: „*Bible pro všechny*.“, 1995.
2. R.H. Bube. „*Putting it all together*.“ - New York: Univ. Press of Am., Inc., 1995.
3. V. Mangalwadi. „*When the NEW AGE GETS OLD*.“ - Illinois: InterVarsity Press, 1992.
4. „*Člověk a křesťanský světonázor*.“ (Křesťanské symposium, almanach, č.2) - Simferopol, 1997.
5. Teilhard de Chardin. „*Fenomén člověka*.“ - Moskva, 1965.
6. K. D. Ušinskij. „*Sebrané spisy*“, v.10 - Leningrad, 1955.